

Maatiaiskan säilytysohjelman tuloksia kartoitettiin

Suomalaisen maatiaiskan säilytysohjelman jäsenille lähetettiin kyselytutkimus alkukevästä. Kyselyllä selvitettiin ohjelman nykytilaa säilyttäjän näkökulmasta. Säilyttäjät näyttäisivät olevan pääsääntöisesti tyytyväisiä ”maatiaiskanaverkoston” toimintaan.

TEKSTI: Kaisa Auvinen ja Mervi Honkatukia
KUVAT: Mervi Honkatukia

Ohjelman toteutuminen

Suomalaisen maatiaiskan säilytysohjelman tavoitteena on turvata alkuperäisen ja uhanalaisen maatiaiskan säilyminen myös tulevaisuudessa, taata maatiaiskan rotupuhtaus ja ylläpitää rodun perinnöllistä monimuotoisuutta. MTT:n hallinnoima säilytysohjelma on kasvattanut tasaisesti jäsenmääräänsä perustamisvuodesta 1998 lähtien.

Muutamia notkahduksia liittymämäärissä on kuitenkin ollut, kuten vuosina 2000, 2004 ja 2006. Viime vuosina jäsenmäärä on kasvanut, mikä johtuu osaksi siitä, että ohjelmassa on myöskin tapahtunut aikaisempaa enemmän; on tehty sääntöuudistus, perustettu Facebook-ryhmä ja käynnistetty DNA-tutkimus kantojen sukulaisuusien selvittämiseksi.

MTT:n ja Hämeen ammattikorkeakoulun yhteistyönä selvitettiin ohjelmaan kuuluvien maatiaiskan säilyttäjien näkemyksiä ja toiveita.

Kutsumustyö vaatii pitkäjänteisyyttä

Kartoitus osoitti, että säilyttäjänä toimiminen on kutsumustyötä. Se vaatii pitkäjänteisyyttä ja sitoutuneisuutta ohjelman periaatteisiin ja sääntöihin. Uusien jäsenten hankinnassa epäviralliset tiedotuskanavat, puskaradio ja Internet ovat olleet vähintäänkin yhtä tehokkaita kuin viralliset väylät, poikastuottajat ja ohjelmaa koordinoiva MTT.

Tyypillinen uusi säilyttäjä on joko maaseudulle muuttanut nuorehko pariskunta tai keski-ikäinen

paluumuuttaja. Säilyttäjissä naisia on ollut miehiä enemmän, lukuun ottamatta säilytysohjelman alkuaikoja. Ammattiryhmittäin alkutuottajat edustavat selvästi vähemmistöä. Uusia säilyttäjiä yhdistää usein kiinnostus luonnonmukaisuuteen, lähiruokaan ja itse tuotettuun ravintoon. Tärkeimmät syyt ryhtyä säilyttäjäksi ovat alkuperäisrotujen arvostus, omavaraisuus, luonnonläheinen elämäntapa, alkuperäisrotujen tärkeinä pidetyt geenit ja kulttuurihistoriallinen merkitys.

Eniten säilyttäjiä on Varsinais-Suomen ja Uudenmaan alueella. Näillä alueilla on myös perinteisesti harjoitettu siipikarjaloutta. Lapissa, Pohjanmaalla, Kainuussa ja Keski-Pohjanmaalla ohjelman liittyneiden määrä on ollut vähäisin. Näillekin alueille ohjel-

ma on kuitenkin levinnyt vuosien aikana hitaasti, mutta varmasti.

Säilyttäjät arvostavat virallista tietoa

Kanakantojen valinnassa tärkeitä tekijöitä kyselytutkimuksen mukaan olivat säilytysketjun luotettavuus ja eri sukulinjojen saatavuus. Kanakantojen ja ohjelman alueelliseen jakautuneisuuteen vaikuttaa merkittävästi aktiiviset poikastuottajat, jotka markkinoivat omaa kanakantaansa ja säilytysohjelmaa. Suurin osa vastaajista piti Internetin merkitystä tärkeänä tiedotuskanavana sekä ohjelmaan että kanoihin liittyvän tiedon etsimiseksi.

Facebook jakoi säilyttäjäjoukon kahtia; vaikka noin 2/3 säilyttäjistä kuuluu MTT:n ylläpitämään Facebook-ryhmään, sai se kyselyssä runsasti kritiikkiä osakseen. Osa kyselyyn vastanneista ei ole halunnut liittyä Facebookiin periaatteellisista syistä ja osa taas kertoi olevansa tietämätön koko ryhmästä.

Erityisesti eri tietolähteiden samanarvoisuus koettiin tärkeiksi tiedotuksessa tulisi käyttää rinnan eri välineitä (FB, www-sivut). Lisäksi osa säilyttäjistä on edelleen perinteisten paperisten tiedotteiden ja henkilökohtaisen kontaktin varassa. Kyselyyn vastanneiden mieles-

tä ohjelman toimivuuden kannalta säilytysohjelman tapahtumista tulisi tiedottaa entistä aktiivisemmin. Lisäksi koordinoijien toivotaan järjestävän koulutusta aikaisempaa enemmän, jotta innokkaiden uusien säilyttäjien motivaatio säilyisi.

Säännöt tekevät ohjelman

Maatiaiskan säilytysohjelmaan saatiin uudet säännöt äskettäin. Sääntöjen olemassaolo oli tärkeää yli 95 %:lle vastaajista. Säilyttäjät halusivat korostaa vapaaehtoista rooliaan ohjelmassa ja siksi sääntöjen toivottiin olevan enemmän ohjaavia kuin kieltäviä.

Sen sijaan sääntöuudistuksen tarpeellisuudesta vastaajien kesken ei ollut niin selkeää kuvaa. Pyrkimykset vapaampaan säilyttäjyyteen ja toisaalta kantojen rotupuhtauteen kielivät siitä, että uusittujen sääntöjen sisäistäminen on vielä kesken.

Turvattu tulevaisuus

Säilytysohjelma on vakiinnuttanut asemansa ja säilyttäjät näkevät ohjelman jatkuvuuden myönteisenä. Liittyjämäärät ovat olleet kasvussa ja ohjelmassa mukana olevat säilyttäjät ovat melko tyytyväisiä ohjelman toimintaan. Enemmistö kokee ohjelman tarjoaman tuen

välttämättömänä. Sen ohella verkostoituminen koetaan tärkeänä.

Kyselytutkimus osoitti, että muutamia kipupisteitäkin löytyi. Näitä ovat vastanneiden mukaan sääntöuudistus, tiedotus, vuosiraportointisysteemin toimivuus ja eläinaineksen kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen. Tulevaisuudessa ohjelmalta toivottiin myös lisää koulutusta, neuvontaa, ohjeita ja tasaista kasvua ja esilläoloa. Näihin asioihin paneutuminen lisäisi mukana olevien säilyttäjien tyytyväisyyttä ja tekisi ohjelmasta nykyistäkin toimivamman.

Teksti perustuu Kaisa Auvisen agrologi (AMK) -tutkimon päättötutkielmaan Hämeen ammattikorkeakoulun maaseutuelinkeinojen koulutusohjelmassa.

